УДК:338.43
JEL classification: L66

Загричанська А. В.
ORCID ID: 0000-0003-3404-0302

Голюк В. Я.
канд. економ. наук, доцент, доцент
ORCID ID: 0000-0002-8050-4158
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО КОНДИТЕРСЬКОГО РИНКУ УКРАЇНИ

ANALYSIS OF THE MODERN CONFECTIONERY MARKET OF UKRAINE

Стаття присвячена аналізу сучасного кондитерського ринку України. Виокремлено основні тенденції розвитку кондитерського ринку України. Визначено, що кількість учасників на цьому ринку варіюється в межах від 200 до 800 господарюючих суб'єктів за рахунок присутності значної кількості малих виробників таких як кондитерські та булочні заклади, хоча переважно основною діяльністю даних закладів не вважається виробництво кондитерських виробів. При цьому майже 40% ринку кондитерських виробів України припадає на виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів. У ході дослідження виявлено, що кондитерське виробництво України є висококонцентрованим, якість виробів знаходиться на високому рівні. Визначено основних гравців на кондитерському ринку України. Визначено, що останніми роками на ринку склалася олігополія - більше 80% ринку припадає на продукцію восьми виробників. Авторами визначено, що нині існують значні бар'єри для входу в галузь.

Розглянуто конкурентні переваги, які є ключовими для підприємств у кондитерській галузі нашої держави. Визначено основні проблеми розвитку кондитерської галузі України. Присутня висока ймовірність загрози для кондитерських виробів з боку товарів-замінників. Саме тому більшість підприємств у своїй діяльності використовують метод диверсифікації товару.

Вказано перспективні шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємств в кондитерській сфері. На основі проведеного дослідження визначено, що основними конкурентними перевагами для виробників кондитерської продукції в Україні є: широкий асортимент товарів, кваліфікований персонал, хороша репутація на ринку, широкий ринок збуту (у том числі вітчизняні та зарубіжні споживачі).

Авторами визначено, що для збільшення продажів українським підприємствам необхідно виходити на інші ринки, зокрема на Азійський, оскільки попит на кондитерські вироби у цьому регіоні зростає. Однак на цьому ринку для українських виробників суттєвою проблемою можуть стати смакові властивості та дизайн упаковки, адже населення Азії полюбляє креативні упаковки для кондитерських виробів та непоєднувані смаки.

Ключові слова*:* конкуренція, кондитерський ринок, підприємство, конкурентоспроможність, олігополія.

The paper is devoted to the analysis of the modern confectionery market of Ukraine. The basic development trends of the confectionery market of Ukraine are highlighted. It is determined that the number of participants in this market varies from 200 to 800 enterprises due to the presence of a large number of small producers such as confectioneries and bakeries, although mainly the main activity of these establishments is not the production of confectionery. At the same time, almost 40% of the confectionery market in Ukraine accounts for the production of cocoa, chocolate and sugar confectionery. The study revealed that confectionery production in Ukraine is highly concentrated; the quality of products is at a high level. The main players in the confectionery market of Ukraine have been identified. It is determined that in recent years the market has developed an oligopoly -

more than 80% of the market is referred to the products of eight manufacturers. The authors determined that nowadays there are significant barriers to entry into the industry.

The competitive advantages which are key for the enterprises in confectionery branch of our state are considered. The main problems of development of the confectionery industry of Ukraine are determined. There is a high probability of a threat to confectionery products from substitute products. Therefore, most companies use the method of product diversification in their activities.

Prospect ways to increase the competitiveness of enterprises in the confectionery industry are indicated. Based on the study, it is determined that the main competitive advantages for confectionery industries in Ukraine are: a wide range of products, qualified staff, good reputation in the market, a wide market (domestic and foreign consumers).

The authors determined that in order to increase sales, Ukrainian companies need to enter other markets, in particular the Asian one, as the demand for confectionery in this region is growing. However, in this market for Ukrainian producers can be a significant problem of taste and packaging design, because the Asian population loves creative packaging for confectionery and incompatible tastes.

Keywords: competition, confectionery market, enterprise, competitiveness, oligopoly.

Вступ. Невід'ємною складовою забезпечення належного рівня конкурентоспроможності підприємств є перманентне дослідження ринку, на якому функціонує підприємство, та розробка ефективної стратегії підтримки та посилення його конкурентних позицій.

Проблематика конкурентних переваг є предметом наукового інтересу низки вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як М. Портер, І. Дегтярьова, О. Кібік, О. Гавриш, Л. Артеменко, Л. Романюк, Е. Цибульська. Проте окремі питання проблематики специфіки конкурентного середовища на кондитерському ринку все ще потребують подальшої розробки, що визначає актуальність дослідження, результати якого представлені у даній статті.

Постановка завдання. Мета дослідження: проаналізувати сучасний кондитерський ринок України, виявити конкурентні переваги, що є ключовими для кондитерських підприємств в Україні, та вказати перспективні заходи посилення конкурентоспроможності підприємств у даній галузі.

Методологія. У ході дослідження було використано загальнонаукові методи аналізу та синтезу, статистичний аналіз.

Результати дослідження. У харчовій промисловості України одним із найбільш розвинутих є кондитерський сектор. Нинішні обсяги виробництва в даній сфері дають змогу не лише забезпечувати внутрішній попит на кондитерську продукцію в Україні, а також створюють значний експортний потенціал. Продукцію кондитерського ринку нашої держави можна умовно розподілити на борошняні, шоколадні та цукрові кондитерські вироби.

Таблиця 1 – Основні види кондитерських виробів в Україні за КВЕД ДК 009:2010 (розроблено авторами на основі [1])

Код за КВЕД	Назва виду діяльності
10.71	Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання.
10.72	Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання.
10.82	Виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів.

Дослідження конкурентного середовища на українському кондитерському ринку було проведено на основі моделі 5-конкурентних сил М. Портера. В Україні спостерігається збільшення обсягів виробництва основних видів продукції в кондитерській сфері потягом останніх років. У 2019 році вони досягли 58,733 млрд. грн., у тому числі 38,26% припадало на виробництво кондитерських виробів з какао, шоколаду та цукру (табл. 2).

Таблиця 2 – Динаміка зміни обсягів реалізованої продукції за основними видами кондитерського виробництва України, млн. грн. без ПДВ (розроблено авторами на основі [2])

Обсяг реалізованої продукції, млн. грн без ПДВ	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Виробництво хліба та хлібобулочних виробів	17099	18841	20898.1
Виробництво сухарів і сухого печива	12940	14096	15363.1
Виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів	18256	21087	22472

Кількість учасників на даному ринку перебуває в межах від 200 до 800 виробників за рахунок присутності значної кількості невеликих виробників таких як кондитерські та булочні заклади, хоча основною діяльністю цих підприємств не вважається виробництво кондитерських виробів.

Найбільші гравці українського ринку шоколадних кондитерських виробів подано в таблиці 3.

Таблиця 3 – Основні гравці за виробництвом шоколадних виробів України за 2019 рік (розроблено авторами на основі [3])

Підприємство	Виручка, млрд. грн.	Імпорт, млрд. грн.	Експорт, млрд. грн.	Динаміка виручки 2018/2019 рр., %	Частка за субринком, %
1. ДП "КОНДИТЕРСЬКА КОРПОРАЦІЯ "РОШЕН"	16,5 – 17,0	3,5 – 4,0	2,0 – 2,5	12	43,74
2. ПрАТ "МОНДЕЛІС УКРАЇНА"	6,0 – 6,5	2,5 – 3,0	1,5 – 2,0	2	15,92
3. ТОВ "Ферреро Україна"	2,0 – 2,5	1,0 – 1,5	0	10	6,35
4. ТОВ "АВК КОНФЕКШІНЕРІ"	2,0 – 2,5	0,3 – 0,35	0,15 – 0,2	-27	5,94
5. ТОВ "МАЛБІ ФУДС"	1,5 – 2,0	1,0 – 1,5	0,05 – 0,055	20	4,98
6. ПрАТ "ВІННИЦЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА"	1,0 – 1,5	0	0	18	3,72
7. ТОВ "ШОКОЛАДНА КОМПАНІЯ "МИР"	0,75 – 0,8	0,2 – 0,25	0,01-0,015	6	2,04
8. ПрАТ "КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА "АВК" М. ДНІПРО"	0,65 – 0,7	0	0,7 -0,75	-26	1,75

За результатами минулого року лідером у виробництві шоколадних виробів України є ДП "КОНДИТЕРСЬКА КОРПОРАЦІЯ "РОШЕН", яка займає частку на ринку 43,74 % за КВЕД 10.82. Нині погіршується ситуація для підприємства ТОВ "АВК КОНФЕКШІНЕРІ" та ПрАТ "КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА "АВК"

М. ДНІПРО" тому, що підприємство втратило у 2019 році завод у Мукачеві внаслідок непогашеної кредитної заборгованості.

Для лідерів кондитерського виробництва ДП «Рошен» та ПрАТ «АВК» в останні роки притаманно зниження обсягів продаж та втрата позицій на міжнародному ринку внаслідок втрати ринків збуту в Російській Федерації та Криму. Також, слід відзначити, що підприємства володіли кондитерськими фабриками на території Росії та окупованій території України (м. Донецьк).

Ринок кондитерських виробів України характеризується наявністю як внутрішніх, так і зовнішніх конкурентів. Потенційними конкурентами на українському ринку можуть бути європейські транснаціональні компанії внаслідок підписання угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Увійти на кондитерський ринок України для нових підприємств є проблематичним, оскільки останніми роками на цьому ринку склалася олігополія.

Існує значна загроза для кондитерських виробів і з боку товарів-замінників. Тому більшість підприємств у своїй діяльності використовують метод урізноманітнення товару. Наприклад, хоча ПрАТ «АВК» спеціалізується на виробництві шоколадних виробів, однак підприємство має велику кількість товарів-субститутів таких, як зефір, мармелад, тістечка, вафлі.

Крім того значною загрозою є втрата споживачів внаслідок подібності левової частки товарів за базовими ознаками. Для покупців характерно обирати кондитерські вироби за ціною, смаком, корисністю, вагою та зовнішнім виглядом. Так, вартість шоколадної плитки за одну одиницю товару варіюється від 19 до 35 грн за 100 гр., що є не дуже дорого для покупця. Саме тому, на перший план висувається позиціонування товару та відношення споживача до даного кондитерського виробу.

Для кондитерських виробників характерно закуповувати какао-боби у постачальників з країн Африки (Нігерія, Кот-д'Івуар, Гана). Відсутність інших альтернатив щодо зміни постачальників впливає на формування ціни продукції. Постачальники з Гани посідають друге місце по постачанню какао-бобів, і хочуть диверсифікувати постачання на ринки Азії та Китаю. Нині ведуться переговори між Ексім-банком Китаю та Ганою на отримання кредитів на 1,5 млрд. дол. США [5]. Ця співпраця може стати на заваді постачанню сировини в Україну, внаслідок чого може підвищитися вартість сировини.

На основі даного дослідження можна підвести підсумки, що основними конкурентними перевагами для українських виробників кондитерської продукції є: значний асортимент продукції; кваліфіковані кадри; хороша репутація на ринку; значний ринок збуту (вітчизняні та зарубіжні споживачі).

Для збільшення продажів українським підприємствам необхідно виходити на інші ринки, зокрема на Азійський, оскільки попит на кондитерські вироби у цьому регіоні зростає. У країнах Азії велика щільність населення. Китайська економіка підтримує високі темпи зростання, що спричинило зростання промислового виробництва, зокрема підвищення споживчого споживання. Попит на кондитерські вироби в Китаї стрімко зростав в останнє десятиліття та продовжує рости. Стрімко зростає населення, і відповідно, споживчий попит у Індії. Азія є лідером по споживанню шоколаду, і найбільші перспективи відкриваються саме у цьому секторі.

Однак для українських виробників суттєвою проблемою можуть стати смакові властивості та дизайн упаковки. Населення Азії полюбляє креативні упаковки для кондитерських виробів та непоєднувані смаки. Українським компаніям слід розширити асортименту політику підприємств при врахуванні світових тенденцій на кондитерському ринку, доопрацювати дизайн упаковки.

Висновки. Проведене дослідження демонструє, що кондитерське виробництво України є висококонцентрованим. Якість виробів знаходиться на високому рівні. Для новачків велика кількість підприємств в кондитерській галузі є бар'єром для виходу на ринок. Перспективним напрямом розвитку для вітчизняних компаній вважається розширення асортиментної політики підприємств при врахуванні світових тенденцій на кондитерському ринку, зокрема розширення присутності на ринку Азії, які характеризуються високою щільністю населення та не достатнім рівнем задоволення попиту споживачів. Для цього українським компаніям слід доопрацювати дизайн упаковки та ввести до переліку продукції такі товари, смакові цінності яких будуть відповідати специфіці азійського ринку.

Наукова новизна дослідження полягає у наступному: у статті визначено основні конкурентні переваги підприємств на ринку кондитерських виробів та запропоновано напрями щодо підвищення їх конкурентоспроможності. Проведений аналіз може бути покладений в основу наступних досліджень, зокрема при формуванні стратегій управління підприємствами в кондитерській галузі. Результати дослідження можуть бути використані виробниками кондитерської галузі України для підвищення рівня їх конкурентоспроможності.

Література:

1. Класифікатор видів економічної діяльності. URL: https://evrovektor.com/kved/2010/
2. Динаміка обсягів реалізованої продукції України. Сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua
3. Система YouControl – онлайн-сервіс перевірки компаній. Аналіз кондитерської галузі. URL: https://youcontrol.com.ua/
4. Дем'яненко К. В. Анализ рынка кондитерской продукции в Украине. URL: https://articlekz.com/article/27872
5. Шоколадный апокалипсис - уже не за горами? URL: https://www.bbc.com/ukrainian/vert-cap-russian-45729784